

ДОКЛАД

**на Постоянната комисия по стопански науки и управление
за резултатите от извършеното оценяване по процедура за
програмна акредитация на докторска програма
„Икономика и управление” (Отбрана и сигурност) от
професионално направление 3.8 „Икономика“ в
Университет за национално и световно стопанство**

Уважаема г-жо Председател на АС на НАОА,

Постоянната комисия по стопански науки и управление на НАОА предоставя на Вашето внимание доклад по процедура за програмна акредитация на докторската програма „**Икономика и управление (отбрана и сигурност)**“ от професионално направление 3.8 „Икономика“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки в Университет за национално и световно стопанство (УНСС), София.

Докладът е разработен съгласно приетите от Акредитационния съвет на НАОА (20.10.2016 г.) критерии за програмна акредитация на докторски програми в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG) – част 1 (1-10) и по смисъла на чл. 85, ал. 1 от ЗВО.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКИ ПРОГРАМИ В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ /ESG/ - ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

№	Решения	Номер и дата на протокол / дата на извършено действие
1.	Откриване на процедурата от АС	04.03.2021 г./ Протокол № 7
2.	Утвърждаване на състав на ЕГ от АС	16.06.2022 г./ Протокол №15
3.	Извършено посещение на ЕГ	По документи
4.	Обсъждане и приемане на доклада на ЕГ от ПК	07.12.2022 г. /Протокол № 41
5.	Обсъждане и приемане на доклада на ПК и изпращането му до ВУ за становище	11.01.2023/Протокол № 01
6.	След изтичане на срока по чл. 35, ал.2 от ПДНАОА (отн. становището на оценяваната институция) ПК предоставя доклада на АС	

Експертна група

1. **Доц. д-р Радка Петрова Иванова**, Икономически университет – Варна – ръководител ЕГ
2. **Доц. д-р Людмила Михайлова Михайлова**, Русенски университет „Ангел Кънчев“ – член на ЕГ
3. **Жасмина Мишева**, докторант в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ – член на ЕГ

Наблюдаващ процедурата член на ПКЧНУ: **проф. д.ик.н. Желю Владимиров**

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

Докторската програма „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ във факултет „Икономика и инфраструктура“ на УНСС – София е получила програмна акредитация от НАОА на 09.12.2015 г. (Протокол № 29/ 09.12.2015 г. на ПКСНУ на НАОА) с обща оценка **9.47** (девет цяло и четиридесет и седем стотни) и срок на валидност на акредитацията от **шест години** да провежда обучението по образователна и научна степен „доктор” в професионално направление 3.8 „Икономика“ по научна специалност „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ съгласно чл. 79, ал. 4 от Закона за висшето образование. С Решение от 27.02.2019 г. (Протокол № 7) на ПКСНУ на НАОА е дадена програмна акредитация на ПН 3.8 „Икономика” в УНСС на основание обща оценка **9,90** (девет цяло и деветдесет стотни) и срок на валидност на акредитацията **22.03.2025 г.**

Обучаващо звено на ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ е катедра „Национална и регионална сигурност”, която е структурно звено във „Национална и регионална сигурност”.

В обобщен вид, състоянието на ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)” от ПН 3.8 Икономика в УНСС през оценявания период е представено в таблицата по-долу:

Показатели	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Общо
1. Брой обявени конкурси за прием на докторанти	1	1	1	1	1	1	1	7
2. Приети докторанти	6	7	5	10	6	6	6	46
редовна форма	2 ¹	2 ²	3	1 ³	2	2 ⁴	0	12
заочна форма	2	4	0	0	2	1	1	10
самостоятелна подготовка	2	1	2	9	2	3	5	24
3. Обучавани докторанти – общо, в т.ч.	26*	29*	27*	34*	36*	18*	20*	X
редовна форма	2	1	4	3	5	4	4	X
заочна форма	17	21	18	18	16	6	8	X
самостоятелна подготовка	7	7	5	13	15	8	8	X
4. Защитили докторанти	3	2	1	4	2	2	3	17
5. Докторанти, отчислени с право на защита	0	3	0	3	4	0	1	11
6. Докторанти, отчислени без право на защита	0	1	0	0	1	0	1	3
7. Прекъснали докторанти	3	7	9	5	4	2	1	31
8. Докторанти, продължили академична кариера след успешно защитени дисертационни трудове	1	-	-	-	-	-	-	1

*Общ брой на обучавани докторанти в редовна, заочна и самостоятелна форма за конкретната година

През оценявания период в ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ са приети общо 46 докторанти, от които 2 в редовна, 10 в заочна и 24 в самостоятелна форма на обучение. Към 31.12.2022 г. докторантите, които са в процес на обучение са 20 (4 в редовна, 8

¹ По молба на докторантите приети в редовна форма докторантурата им се трансформира в заочна.

² По молба на докторантите приети в редовна форма докторантурата им се трансформира в заочна.

³ По молба на докторантите приети в редовна форма докторантурата им се трансформира в заочна.

⁴ По молба на докторантите приети в редовна форма докторантурата им се трансформира в заочна.

в задочна и 8 самостоятелна форма на обучение). 17 докторанти са защитили успешно своите дисертации, 11 са отчислени с право на защита, 3 са отчислени без право на защита и 31 са прекъснали докторантурата си.

При предходната акредитация на ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“, Постоянната комисия по стопански науки и управление при НАОА дава следната **Препоръка 1**: *В рамките на срока за обучение в докторската програма (особено за редовната форма), да се намали времето за осъществяване на образователната програма и за полагането на изпитите от докторантския минимум, за да се осигури повече време за подготовката на дисертационния труд.*

Зачислените докторанти, особено тези в редовна докторантура, съгласно **решение на катедрения съвет от 01.10.2016 г.**, планират вземането на своите минимума в рамките на първата година от обучението си или началото втората година. Всеки докторант, съвместно с научния си ръководител, изготвя индивидуален учебен план по разработения единен образец в УНСС. Учебният план се приема последователно от катедрен и факултетен съвет.

Контролът върху изпълнението на дейностите по индивидуалния докторантски план се извършва **веднъж годишно** по време на годишните атестации през месец април. За **редовните докторанти**, преценката за изпълнението на индивидуалния план се извършва **допълнително на всяко тримесечие**. В рамките на срока на обучение в докторската програма е постигнато оптимизиране на времето за осъществяване на образователната програма и за полагането на изпитите от докторантския минимум и е осигурено повече време за подготовка на дисертационния труд. ПКСНУ счита, че **препоръката е изпълнена**.

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКИ ПРОГРАМИ В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ /ESG/- ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО /ТАБЛИЦА 5/

СТАНДАРТ 1. ПОЛИТИКА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

Критерий 1.1. Висшето училище има публично оповестена, с официален статут и отчетност политика за осигуряване качеството на обучението по докторската програма.

1.1.1. УНСС организира обучение по докторската програма в съответствие със своята мисия, цели, задачи и действащото законодателство

ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ се провежда в съответствие с визията за стратегическите насоки за развитие на университета, с набелязаните цели и подходи за изграждане и поддържане на институцията като модерна и ефективна. Стратегическите документи са публикувани в сайта на университета и са достъпни за всички заинтересовани страни (<http://www.unwe.bg>). Те съответстват на Закона за висше образование, Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника на УНСС Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в УНСС. На основата на разработените стратегически документи и на определените стратегически цели в Политиката по качество всяко структурно звено в университета, вкл. и катедра „Национална и регионална сигурност“, разработва конкретни измерими цели (Интранет на УНСС, подстраница „Нормативни и административни документи“, Цели по качеството, <http://admin.unwe.bg>). Постиженията по тези цели в катедра „Национална и регионална сигурност“ се анализират и отчитат на годишните отчетни събрания на факултет „Икономика на инфраструктурата“, като те се използват за отчитане на постиженията за цялото направление 3.8 „Икономика“.

Цялостната дейност на обучението на докторанти по научната специалност „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ е подчинена на валидната за професионално направление 3.8 „Икономика“ университетска система за управление на качеството. В университета е дефиниран подход за оценка на риска, оценен от катедра „Национална и регионална сигурност“ в риск регистър като методите и практическите действия за оценка на риска са документирани в Стратегия за управление на риска (<http://admin.unwe.bg>).

1.1.2. Цялостната дейност за обучение по докторската програма е подчинена на институционалната система за качество

Обучението на докторантите се основава на дефинираните в СУК документи: Учебен план и Квалификационна характеристика, подлежащи на непрекъснато усъвършенстване и актуализиране. Създадените факултетни и университетски структури в УНСС за контрол на качеството: Университетска Комисия за осигуряване и оценяване на качеството (УКООК) и Факултетна КООК (ФКООК) гарантират спазването на тези процедури. В комисиите има представители на синдикатите, студентите и докторантите от обучаваните специалности във факултета и представители на бизнеса (<http://www.unwe.bg>, подстраница „Акредитация“, Комисия за осигуряване и оценяване на качеството). Проведени са **седем вътрешни одита**, които са установили пет зони за подобрене и са отправили едно искане за коригиращо/превантивно действие за периода 2016-2020 г. по същото време са извършени и **шест външни независими контролни одита**, от които четири – контролни и два – ресертификационни (през 2017 и 2020 г.). Последният ресертификационен одит, проведен от NQA Bulgaria, не идентифицира несъответствия и потвърждава, че управленските, основните и спомагателните процеси, функционират ефективно, а системата за управление на качеството и процесите са ресурсно обезпечени.

1.1.3. УНСС изгражда и прилага политика за осъществяване на взаимовръзката между научните изследвания и обучението по докторската програма в рамките на националния и институционалния контекст

В УНСС е изградена и функционира ефективна система за организация и управление на научноизследователската дейност (НИД) с акцент върху поддържането на високо качество на изследванията (<http://intranet.unwe.bg/bg/resolutions/?c=1>). В университета е създадена благоприятна за докторантите и обществото взаимовръзка между наука и образование чрез:

- Въвеждане на механизми за отчетност на учебната и научната натовареност на преподавателя в УНСС, които стимулират връзката между учебната и научноизследователската работа.
- Отчитането на НИД като елемент на трудовите задължения, включени в длъжностните характеристики на всеки един преподавател на постоянен или временен трудов договор в катедра „Национална и регионална сигурност“, се осъществява съобразно изискванията на Правилника за научноизследователската дейност на УНСС. НИД на преподавателите с докторанти е един от основните критерии в процеса на атестиране на академичния състав и оценка на качеството на обучението в катедра „Национална и регионална сигурност“.
- Въвеждането на стимули за учебно-изследователска работа и научно ръководство на докторантите.
- Атестирането на преподавателя, при което се отчита както качеството на научната му дейност, така и качеството на преподаването и отзивите на студентите.
- Академичното развитие на преподавателския състав, отчитащо връзката между преподавателската и НИД съгласно изискванията на Правилник за атестиране на академичния състав; Правилник за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научна степен и за заемане на академични длъжности в УНСС; Качествени изисквания за заемане на академичните длъжности „професор“ и „доцент“ в УНСС;

Количествени изисквания за заемане на академичните длъжности „професор“, „доцент“ и „главен асистент“ (<http://konkursi.unwe.bg/>).

- При финансирането на научни проекти ключов фактор е участието в тях на докторанти. (чл.33, ал.1 от Правилника за НИД на УНСС).

1.1.4. Прилагат се правилата на етичен кодекс за осигуряване на академично единство, чрез който се гарантират залегналите в ЗВО академични свободи и нетърпимост към всякакви форми на дискриминация

При обучението на докторанти по научна специалност 3.8 „Икономика“ в УНСС са гарантирани залегналите в ЗВО академични свободи и нетърпимост към всякакви форми на дискриминация. В УНСС е утвърдена Комисия за академична етика, която като обществен орган работи в съответствие със заложените в Етичния кодекс на университета професионални и етични стандарти, институционалната и междуличностната лоялност, свободата на научните изследвания и обучението на студентите, положителния имидж на УНСС сред академичните среди и обществеността. Дейността ѝ се осъществява в тясно сътрудничество и взаимодействие с омбудсмана на УНСС и Ръководството на Университета. Основни нормативни документи, регулиращи спазването на академичното единство в УНСС, са: Етичен кодекс на УНСС, Етичен кодекс на служителите на УНСС, Правилник за дейността на Комисията за академична етика и Правилник за организиране и осъществяване на защитата на интелектуалната собственост.

За периода на акредитацията Комисията за академична етика на УНСС **не е сезирана** с писмени сигнали за възникнали конфликти при или във връзка с обучение на докторанти по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“.

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 1:

По 1.1.1. *Обучението в ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ е организирано в съответствие с мисията, целите и задачите на УНСС и изискванията на държавните и вътрешните нормативни актове, свързани с обучението в ОНС „доктор“.*

По 1.1.2. *В УНСС има политика за осигуряване на качеството, която е официално утвърдена, документирана и публично оповестена и е част от стратегическото управление на Университета. Политиката за осигуряване на качеството в УНСС обхваща обучението в докторантура, предвид което обучението в докторска програма „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ е подчинено на институционалната система за качеството.*

По 1.1.3. *УНСС изгражда и прилага политика на обвързаност между научните изследвания и обучението в докторантура. Съобразно тази политика се осъществява и обучението по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“.*

По 1.1.4. *В УНСС има официално приет и публично оповестен Етичен кодекс за осигуряване на академично единство. Приети са и са оповестени правила и процедури за предотвратяване и санкциониране на изпитни измами и плагиатство. Обучението по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ е подчинено на тези правила и се правят системни проверки в тази насока. Няма констатирани и документирувани нарушения на правилата от страна на обучаваните лица.*

СТАНДАРТ 2 РАЗРАБОТВАНЕ И ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОГРАМИТЕ

Критерий 2.1. **Висшето училище или научната организация изгражда и прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на докторските програми при съдействието на високо квалифицирани учени, представители на промишлеността и други заинтересовани страни.**

2.1.1. ДП по „Икономика и управление (недвижима собственост)“ е разработена в съответствие със съвременните постижения на науката и има ясно изразени очаквани резултати.

Обучението по ПН 3.8 „Икономика“ в ОНС „Доктор“ в УНСС се организира в 3 форми на обучение: редовна, задочна и самостоятелна форма на обучение. Осъществява се в съответствие с визията, мисията и стратегическия план на УНСС на основата на Закона за висшето образование, Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за учебната дейност на УНСС“ (чл. 50, ал. 1 от ПД на УНСС). Професионалните и общите компетенции от обучението на докторанти по научна специалност „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ са планирани детайлно в ключови за управлението на образователния процес документи: учебен план, квалификационна характеристика и учебните програми по отделните дисциплини от учебния план. Учебната документация (учебен план, квалификационна характеристика и учебни програми) съдържа ясно изразени очаквани резултати от обучението по докторската програма.

При актуализиране на документацията, катедра „Национална и регионална сигурност“ се консултира и взема предвид мнението на представители на бизнеса и публичния сектор.

2.1.2. Има организация и стандарти за разработването, одобрението и прилагането на учебната документация, която периодически се анализира и обновява със задължителното съдействие на докторанти, потребители на кадри и други заинтересовани страни.

Установена е организация и има стандарти за разработване, одобрение и прилагане на учебната документация, която се анализира и обновява периодически, като се съобразява с докторантите, потребителите на кадри и други заинтересовани страни. Правилникът за учебната дейност на УНСС определя учебната документация (квалификационна характеристика на научната специалност; учебен план на научната специалност; учебни програми по дисциплините, включени в учебния план; график на учебния процес и процедурите за тяхната актуализация: оценяване, одобряване, приемане). Учебният план се предлага от катедрата, обсъжда се и се приема от ФС и от АС, след което се утвърждава от Ректора. Документът, с който е въведен методически стандарт за учебна документация – Учебен план и Индивидуален учебен план е Наръчник по качеството (в сила от 07.10.2014 г.). За всяка учебна дисциплина, включена в учебния план, се изготвя учебна програма, съгласно приетите от АС стандарти (РДС №1/1.6.2016 г. т.4), част от СУК в УНСС (ОП 02 „Одобряване, наблюдаване и обновяване на учебните планове и програми“, версия 2016).

В УНСС функционират университетска и факултетна Комисии за оценяване и одобряване на програмите за обучение (КООПО). **Промените в учебната документация** се извършват по реда за разработването и утвърждаването на учебната документация, описан в ПУД на УНСС.

2.1.3. Докторската програма е представена в ясна документация, която задава устойчиви цели и задачи на образователната, научната и творческата дейности, обвързани с докторската програма.

ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ задава устойчиви цели и задачи пред научната, изследователската и творческата дейност на обучаваните докторанти. В индивидуалния план на всеки докторант се включват дейностите, свързани с обучението проучвателна изследователска работа; експериментална, лабораторна или друга емпирична изследователска работа; публикационна дейност, имаща отношение към публикуването на научни доклади, статии, студии, глави от книги (съгласно минималните национални изисквания). Към дейностите на докторантите редовно обучение се включат и учебно-методически дейности като провеждане на семинарни занятия и подпомагане на учебната работа чрез ръководство на курсови работи и магистърски тези.

2.1.4. При разработването на докторската програма се прави анализ на: възможните работни места, изводи от разговори с потенциални работодатели и от заключенията на национални и международни проучвания за развитието на науката и пазара на труда.

Катедра „Национална и регионална сигурност“ осъществява периодичен анализ на приоритетните за мениджмънта научни и научно-приложни полета в хода на подготовката на докторанти по научна специалност „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“. Използват се 2 механизма: чрез структурата на УНСС (договори на УНСС за сътрудничество с водещи компании в страната и чужбина; чрез инициативите на Междууниверситетския център за развитие на кариерата на УНСС, насочени към подпомагане на професионалното изграждане на бъдещите специалисти и обогатяване на техните практически умения чрез включване в стажантски програми) и чрез добрите практики, установени от катедра „Национална и регионална сигурност“ (привличане на представители на бизнеса в сферата на сигурността и администрацията като гост-лектори, срещи с работодатели и др.).

2.1.5. Докторската програма е съвместима (сравнима) с аналогични програми на други ВУ в България, ЕС или извън ЕС, позволяваща професионална мобилност на докторантите.

За постигане на съвместимост на обучението и сравнимост на резултатите от него се прилагат различни инструменти/решения. Сред основните такива, които се прилагат на равнище ОНС „доктор“ в УНСС, катедрата използва обучение на английски език (към момент в катедрата има чуждестранни докторанти от Ливан и Мавритания) и обмен по програма Еразъм+. За периода на акредитацията няма осъществени научни обмени на докторанти от катедрата в рамките на програма „Еразъм+“. Преподавател от катедра „Национална и регионална сигурност“ е инициатор за подписване на споразумение за обмен на преподаватели в рамките на програмата между УНСС, София и Университет „Алдо Моро“, Бари, Италия, с което се създава възможност за докторантски обмен през следващите години. Докторанти от катедрата **вземат участие в мобилност** в рамките на проект BG05M2OP001-2.009-0012 „Повишаването на изследователския потенциал на УНСС и подобряването на условията за провеждане на научни изследвания – инвестиция с много измерения“. Посетени са Икономическия университет в Братислава, Словакия, Университета „Аристотел“ в Солун, Гърция, Яшки университет „Александру Йоан Куза“, Яш, Румъния.

2.1.6. В УНСС са разработени специфични процедури за наблюдение, контрол и оценка на състоянието на документацията, свързана с докторската програма.

Осъществява се стриктен административен контрол по състоянието на учебната документация съгласно ред, определен в ПД на УНСС и ПУД на УНСС. Промените в учебната документация се извършват по реда за разработването и утвърждаването на учебната документация, описан в ПУД на УНСС.

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 2:

По 2.1.1. УНСС разполага с необходимите процедури за разработване и одобряване на докторски програми. Учебната документация по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ е разработена съобразно изискванията на ЗВО и Наредбата за прилагане на системата за натрупване и трансфер на кредити във висшите училища, Европейската и Национална квалификационна рамка.

По 2.1.2. Учебната документация на ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ е разработена съобразно наличните стандарти и се анализира и актуализира периодично, като се отчита мнението на обучаемите лица и представители на практиката. Ясно са

заявени очакваните резултати от обучението в докторската програма, като са отчетени съвременните постижения на науката.

По 2.1.3. ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ е разработена и представена в ясна документация, която задава целите и задачите на образователната и научната дейности, свързани с обучението на докторантите по нея.

По 2.1.4. При разработването, одобрението и прилагането на учебната документация по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ се отчитат резултатите от направени проучвания относно развитието на науката и пазара на труда.

По 2.1.5. ДП е съвместима с ДП по „Икономика и управление“ в други ВУ в България и Европа и има създадени условия и предпоставки за осъществяване на мобилности, в т.ч. извън програма Еразъм+. За периода на акредитацията **няма** осъществени научни обмени на докторанти от катедрата в рамките на програмата „Еразъм+“.

По 2.1.6. В УНСС са разработени и функционират процедури за наблюдение, контрол и оценка на документацията по докторските програми и тези процедури се прилагат коректно и за ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“.

СТАНДАРТ 3 ОБУЧЕНИЕ, ПРЕПОДАВАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕ, ОРИЕНТИРАНИ КЪМ СТУДЕНТИТЕ

Критерий 3.1. Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на докторантите в процеса на обучението и провеждането на научни изследвания, както и подготовката на дисертационния труд.

3.1.1. Подготовката на докторантите се реализира чрез съвременни образователни форми и методи и при използване научните постижения по докторската програма.

Обучението на докторанти в ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ се провежда съгласно изискванията на ЗВО и Закона за развитие на академичния състав на Р. България съгласно Правилника на Учебната дейност на УНСС (ПУД), Част трета „Доктор“.

Според чл. 75, ал. 2, т. 3 от посочения правилник на УНСС обучението в ОНС Доктор по ДП „Икономика и управление (недвижима собственост)“ се провежда в 3 форми: редовна – със срок на обучение до три години; задочна – със срок на обучение до четири години; на самостоятелна подготовка – със срок на обучение до три години. Към настоящият момент в катедрата се обучават докторанти по ДП и в трите форми на обучение като редовна и задочна форма се използват при Държавната поръчка на докторанти, а самостоятелната подготовка – на представители в УНСС и извън УНСС, които имат висока степен на разработеност на дисертационен труд в обхвата на ДП.

3.1.2. Докторантите се обучават посредством различни индивидуални и колективни форми при контрол от страна на научния ръководител за съблюдаване на индивидуалния план.

Обучението на докторанти по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ се провежда съгласно чл.79-чл.85 от ПУД на УНСС. Задължителният минимум от кредити в изпълнение на учебния план на обучението в ОНС „доктор“ към катедра „Национална и регионална сигурност“ е 180 ECTS кредита. Те се формират от обучение и успешно полагане на изпити по 3 задължителни дисциплини за ПН 3.8 „Икономика“ (т.нар. Блок А с обща аудиторна заетост 180 уч. часа и 570 уч. часа извънаудиторна заетост) и 3 специализирани избираеми дисциплини за научната специалност и катедрата (т.нар. Блок Б със 750 уч. часа извън аудиторна заетост).

Обучението на докторантите се осъществява на базата на учебни програми, автори на които са титулярите на дисциплините (хабилитирани преподаватели/екипи от преподаватели). Докторантите полагат изпитите по дисциплините от индивидуалния си учебен план пред

комисия в състав от най-малко трима хабилитирани лица. Част от обучението на докторантите от катедра „Национална и регионална сигурност“ е участието им в различни научноизследователски проекти, финансирани от фонд „НИД на УНСС“ или други източници. Докторантите, обучавани в ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“, получават допълнителен опит и с участието си в различни национални и международни научни форуми. Докторантите към катедра „Национална и регионална сигурност“ могат да публикуват статии по темата на своите дисертационни трудове в научните издания на УНСС, както и във факултетното списание „Инфраструктура и комуникации“.

3.1.3. Докторантите изпълняват всички основни етапи в подготовка на дисертационния си труд, като периодично докладват резултатите от изследователската си дейност.

Съгласно ПУД докторантите в катедра „Национална и регионална сигурност“ се атестират от Факултетния съвет в края на всяка академична година след атестиране в катедрата (чл.89, ал.1 от ПУД на УНСС). Освен годишното отчитане по предходния член редовните докторанти отчитат своята работа и в края на всяко тримесечие, като представят пред ръководителя на катедрата отчет за изпълнението на индивидуалния си учебен план, изготвен по единен за УНСС образец (чл.90, ал.1 от ПУД на УНСС).

3.1.4. Използват се ясни, съвременни и публично оповестени методи за оценяване постиженията на докторантите.

Налице са три основни аспекти на оценяване постиженията на докторантите. Първо, съгласно чл.89, ал.1 от ПУД на УНСС Докторантите се атестират от Факултетния съвет на факултет „Икономика на инфраструктурата“ чрез предложение за атестационна им оценка от Катедрения съвет на катедра „Национална и регионална сигурност“ в края на всяка академична година. Второ, съгласно чл.81 и следващите от ПУД на УНСС Докторантите полагат 6 изпита по Учебен план на научната специалност по изготвена Учебна програма, утвърдена от ФС на факултет „Икономика на инфраструктурата“ по предложение на КС на катедра „Национална и регионална сигурност“. Изпитните комисии се състоят от 3 хабилитирани лица. Формата на провеждане на изпита е заложен в Учебната програма и може да бъде: писмена работа или индивидуално задание, което е под формата на реферат. Изпитът се провежда в писмена и устна форма на изпитване. Изпитите се считат за успешно положени при получена оценка, не по-ниска от "Добър" (4,00)

Трето, съгласно чл.94 от ПУД на УНСС катедреният съвет провежда обсъждане на представения дисертационен труд. Положителната оценка на дисертационния труд е свързана с положително решение за готовността за защита на дисертационния труд и докторантът се отчислява с право на защита. Съгласно нормативната уредба, всички докторанти се отчитат и атестират веднъж годишно. Освен това, редовните докторанти подготвят и представят и отчет в края на всяко тримесечие от докторантурата си.

3.1.5. Съществуват правила и комисия за разглеждане на жалби от докторанти.

Правилата за разглеждане на жалби на докторантите са аналогични с тези на обучаваните студенти в ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“. Според чл.24, ал.1, чл.35, чл. 45, ал.6 от ПД на УНСС в УНСС са създадени и функционират специализирани органи: Комисия по академична етика (ПД на УНСС, чл. 22, ал. 1, т.7) и **омбудсман** на УНСС (ПД на УНСС, чл. 22, ал. 1, т.6). Орган на студентско самоуправление с компетенции в тази област е Студентският съвет (<http://sc.unwe.bg/>). ПК констатира, че няма сигнали и жалби от докторанти през акредитационния период.

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 3:

По 3.1.1. *Обучението на докторантите в ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ се провежда чрез съвременни образователни форми и методи по стандарти, обвързани с Правилника за учебна дейност на УНСС, част 3 „Доктор“, като се полагат усилия да се използват научните постижения по докторската програма. Това гарантира висока ангажираност на докторантите, както в процеса на тяхното обучение, така и в провеждането на научни изследвания и разработване на дисертационния труд.*

По 3.1.2. *Докторантите се обучават чрез индивидуални и колективни форми в съответствие с действащите в УНСС стандарти за тяхното обучение. Използват се различни образователни форми, които са включени в индивидуалния учебен план на докторантите, разпределени в образователна програма, научна програма и други дейности и съобразени с прилаганата кредитна система.*

По 3.1.3. *Докторантите получават необходимото методическо ръководство и контрол от своя научен ръководител и изпълняват основните етапи при разработка на дисертациите си, като се отчитат периодично пред научния ръководител, първичното звено и декана.*

По 3.1.4. *Използваните методи за оценяване на постиженията на докторантите са ясни, базирани предимно на индивидуалните планове и кредитната система и са публично оповестени. Аттестираните до момента докторанти от ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ са получавали положителни оценки.*

По 3.1.5. *В УНСС функционират официални правила и процедура за разглеждане на жалби от студенти и докторанти. Към момента няма подавани жалби от докторанти по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“.*

СТАНДАРТ 4 ПРИЕМ, РАЗВИТИЕ, ПРИЗНАВАНЕ И ДИПЛОМИРАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ

Критерий 4.1. Изградени са структури и са разработени вътрешно-нормативни документи (правилници, разпоредби, инструкции) за функционирането на системата – от приема на докторантите включително до и след тяхната професионална реализация.

4.1.1. УНСС осигурява процедури и практики за последователно прилагане на предварително определени и публикувани наредби, които обхващат всички етапи на „жизнения цикъл“ на докторанта: прием, развитие, признаване на срокове на обучение и дипломирането на докторанта.

Във факултет „Икономика на инфраструктурата“ на УНСС е създадена организация по привличане и прием на български и чуждестранни докторанти, като дейностите са регламентирани в университетската нормативна база и се осъществяват от катедрения и факултетния съвет. На страницата на УНСС са оповестени правилата за прием на докторанти (<https://www.unwe.bg/bg/pages/7864/правилник-за-прием-на-докторанти-в-УНСС.html>), които уреждат съответните процедури и практика, свързани с условията и реда за кандидатстване и прием на докторанти в УНСС. На сайта в раздел „Прием-Докторанти“ подробно са описани всички необходими действия и документи, които кандидат-докторантът следва да извърши на етап „Прием“ (<https://www.unwe.bg/bg/pages/3063/докторанти.html>). На същата страница всеки кандидат-докторант може да направи справка за предстоящи конкурси, докторски програми за предстоящата учебна година, конкурсни изпити и изпитни програми на отделните катедри, правила за класиране и избор, допълнителна информация относно подготовка за изпити, такси, стипендии, право на общежитие и др., списък с акредитирани докторски програми, условия за кандидатстване и зачисляване на докторанти в докторантура на самостоятелна подготовка. За комуникация с потенциални кандидат-докторанти катедра „Национална и регионална сигурност“ използва още страницата на катедрата <https://www.e-dnrs.org/>, както и на нейната страница във Facebook.

4.1.2. Създадени са правила и са осигурени възможности за включване на докторантите в изпълнението на изследователски проекти.

Възможностите за включване на докторанти от научната специалност „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ в изпълнението на научно-изследователски проекти е заложено в Правилника за НИД на УНСС.

Част от обучението на докторантите от катедра „Национална и регионална сигурност“ е участието им в различни научноизследователски проекти, финансирани от фонд „НИД на УНСС“ или други източници. В периода 2016-2022 г. общият брой участия на докторантите във вътрешни/университетски и международни проекти е **38 участия**, а относителният дял на докторантите, участвали в изследователски проекти от общия брой на докторантите за 2022 г. е **11%**.

4.1.3. Осигурени са възможности за мобилност на докторантите, в т.ч. периоди на обучение в други ВУ или научни организации, участие в национални и международни научни форуми и др.

Мобилността по програма Еразъм се осъществява на основата на сключени двустранни Еразъм споразумения между УНСС и университети от почти всички европейски държави, участващи в програмата. В рамките на периода на самооценка, по *други международни програми за мобилност*, са осъществени **6 мобилности** на докторанти, в т.ч. **2 мобилности** за провеждане на научни изследвания за период под 3 месеца и **2 мобилности** за провеждане на научни изследвания за период над 3 месеца.

През периода на акредитацията участията в научни форуми на докторантите, обучаващи се в докторската програма по научна специалност „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ са **90**, в т.ч. **79 в страната** и **11 в чужбина**. Относителен дял на докторантите, участвали в научни форуми от общия брой на докторантите за 2022 г. е **20%**.

4.1.4. Създадена е административна система за регистриране на хода на докторантурата и реализацията на завършилите докторанти.

В УНСС функционира вътрешно-административна система за регистриране на хода на докторантурата по жизнения цикъл на докторантите от специалността: от кандидат-докторската фаза, през обучението и развитието на докторантурата, до защитата на дисертационния труд. В рамките на под-страницата „Докторанти“ може да се проследи статута на всеки един от обучаемите докторанти: тема, научен ръководител, срокове на докторантурата и пр., както и оценките от полагаането на задължителните изпити в рамките на докторската програма.

За периода 2016-2022 г. към катедра „Национална и регионална сигурност“ са зачислени **46 докторанти**, в т.ч. **12 в редовна форма** на обучение, като 5 от тях поискали трансформиране на докторантурата си в задочна, **10 в задочна форма** на обучение и **24 в самостоятелна форма** на обучение.

През периода на акредитацията 2016-2022 г. по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ успешно са защитили **17 докторанти**, **11 докторанти** са отписани с право на защита и **5 докторанти** без право на защита. Един от тях продължава своята академична кариера, като от тях един се е обучавал задочно. Останалите докторанти са действащи към момента на приемане на доклада-самооценка, прекъснали или с удължени срокове на обучение. Прави впечатление и високият брой прекъснали докторанти – 31, а заедно с отчислените без право на защита – общо 34

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 4:

По 4.1.1. Създадената вътрешна нормативна уредба, процедури и практики по прием, обучение, получавана квалификация и дипломиране на докторанти обхващат жизнения цикъл на докторанта и се прилагат коректно за докторантите по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“.

По 4.1.2. В УНСС съществува официално приет ред за включване на докторантите в изследователската дейност. При планиране на дейността на основните звена и изследователските структури на УНСС се стимулира включването на студентите и докторантите, включително и на докторанти по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“, в изследователската дейност, в т.ч. в международни, национални и университетски научноизследователски проекти. Докторантите по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ имат самостоятелни изяви на конференции, участват в международни и национални проекти и др.

По 4.1.3. В УНСС е осигурен необходимият достъп до програмите за обучение и възможностите за осъществяване на мобилност на докторанти. За периода 2016-2022 г. са осъществени 6 мобилности от докторанти по международни програми за мобилност, различни от Еразъм+.

По 4.1.4. Изградена е и функционира система за регистриране на хода на докторантурата и периодично събиране на информация за реализацията на завършилите докторанти по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“. Прави впечатление и високият брой прекъснали докторанти (31) и 3 отчислени без право на защита – общо 34.

СТАНДАРТ 5 ПРЕПОДАВАТЕЛСКИ СЪСТАВ

Критерий 5.1. Висшето училище или научната организация има разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав, за подготовка на докторанти, която е част от стратегията за развитие на институцията.

5.1.1. Подготовката на докторантите се осъществява от хабилитирани преподаватели с необходимия профил и с доказана квалификация в областта на докторската програма.

Подборът на преподавателски състав в катедра „Национална и регионална сигурност“ е съобразно приетите приоритети и стратегия на УНСС за привличане на висококвалифицирани и качествени преподаватели. През периода на оценяване (2016-2022 г.) политиката на УНСС по отношение на преподавателския състав се характеризира с непрекъснатото усъвършенстване на организацията за подбор и кариерно развитие на преподаватели, както хабилитирания, така и нехабилитирания академичен състав. Тази политика е изцяло съобразена със законовите изисквания, заложи в Закона за висшето образование, Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото приложение. На базата на тези изисквания са разработени специфични и допълнителни за УНСС вътрешни нормативни документи, които целенасочено гарантират още по-високото качество на академичния състав. Пет от хабилитираните преподаватели (1 професор и 4 доценти) притежават необходимия профил и са с доказана научна квалификация в областта на ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“, а един от преподавателите (доцент) е с присъдена научна степен по научна специалност „Военно дело (Военно-политически проблеми на сигурността“).

5.1.2. Обучаващото звено разполага с академичен състав на основен трудов договор, чиито квалификация и професионален опит осигуряват продуктивна академична среда за научни изследвания.

През периода 2016-2022 г. преподаватели от катедра „Национална и регионална сигурност“ са заели по-висока академична длъжност по ПН 3.8 „Икономика и управление“, научна специалност „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“: **3 доценти и 5 главни асистента**. Към ноември 2022 г. академичният състав на катедрата се състои от 11 човека, в т.ч. хабилитирани са 1 професор и 5 доценти, а нехабилитираният състав от 2021 г. включва 5 главни асистента. Целият академичен състав в катедра „Национална и регионална сигурност“ работи на **първи ОТД** и средната му възраст е **46 години**.

Налице е активна публикационна и изследователска дейност на преподавателите по ДП. За периода 2016-2022 г. са отчетени 145 публикации в страната и 19 – в чужбина. Това показва, че за оценявания период средно 14,91 са публикациите на един преподавател; 63 от всички публикации са в реферирани индексирани научни издания, а 10 – в издания с импакт фактор и импакт ранг.

Общият брой **участия в проекти на преподаватели** от катедра „Национална и регионална сигурност“ в периода 2016-2022 г. е **119**, в т.ч. участия във **вътрешни проекти – 39, в национална проекти – 24** и в **международни проекти – 56**. Средният брой участия на един преподавател общо за периода 2016-2022 г. е **10,82**. ПК констатира активно участие на академичния състав в научни форуми, като за периода 2016-2022 г. са 120 (98 в страната и 22 – в чужбина).

За периода 2016-2022 г. преподавателският състав от катедра „Национална и регионална сигурност“ са осъществили 4 изходящи мобилности по програма Еразъм+ с цел преподаване и 5 по други международни споразумения, от които само 1 с цел обучение.

5.1.3. Основното звено, обучаващо докторанти, има утвърдени практики и успешни изяви по специалността на докторантурата и в професионалната област, към която тя принадлежи.

В УНСС е налице цялостна политика за осигуряване на организационни, материални и финансови условия за осъществяване на НИД от преподавателския състав, осигуряващ обучението по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“. Публикационната дейност и резултатите от проведените научни изследвания на академичния състав на катедра „Национална и регионална сигурност“ се съдържат в публикувани монографии, студии, статии и научни доклади на конференции. УНСС чрез своя Издателски комплекс на УНСС (ИК-УНСС) предоставя възможности за публикуването на тези резултати. Значителна част от публикационната дейност е резултат от проведени международни и национални конференции, кръгли маси, научно-изследователски проекти, финансирани от фонд НИД на УНСС, както и от престижни световно известни организации в областта на отбраната и сигурността.

Монографичните трудове на академичния състав се издават от ИК-УНСС след рецензиране на разработката и обсъждане на заседание на катедрен съвет или на Програмен съвет по НИД. Финансирането на издаването на резултатите от изследователските проекти се извършва въз основа на заключение за тяхното качество и по решение на ПС по НИД.

С цел осигуряване на високо качество на публикациите в университетските издания са разработени и се прилагат правила за рецензиране и приемане на научни статии и студии, съответстващи на изискванията за списания с импакт фактор. Сп. „Икономически и социални алтернативи“ се индексира от световните системи EBSCO, IDEAS / RePec и Google Scholar, а сп. „Economic Alternatives“ – от EconLit (American Economic Association), EBSCO, IDEAS / RePec, EconBiz и Google Scholar, а **от 2021 г. – и от Scopus**.

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 5.1:

По 5.1.1. Стратегията за развитие на УНСС предвижда непрекъснато развитие и стриктно спазване на политика за осигуряване на качествен академичен състав, който да осигури качествена подготовка на докторантите. Към момента на проверката подготовката на докторантите от ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ се осъществява от 6 хабилитирани преподаватели – 1 професор и 5 доцента. Всички работят на първи ОТД и са регистрирани в НАЦИД.

По 5.1.2. В преподавателския екип на ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ са включени висококвалифицирани в научната област и направление учени от обучаващата катедра „Национална и регионална сигурност“, като 5 от хабилитираните преподаватели имат квалификация по ДП, а 1 – по военно дело. Обучаващото звено разполага с академичен състав на основен трудов договор, притежаващ квалификация и професионален опит в различни области на знанието. 100% от хабилитирания състав работи на първи ОТД.

По 5.1.3. Академичният състав на катедра „Национална и регионална сигурност“ и всички останали членове на обучаващия екип по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ реализира активна публикационна дейност, включително в индексирани научни издания. Част от него участва в редакционни колегии, осъществява ръководна и/или експертна дейност по научни проекти. Академичният състав на обучаващото звено поддържа висока активност в експертната и консултантската дейности.

Критерий 5.2. Научноизследователска и художествено-творческа дейност на академичния състав и участие на студентите и докторантите в нея**5.2.1. Научноизследователска дейност на хабилитираните преподаватели в ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“.**

Хабилитираният състав е автор на **53** от публикациите, както и на посочените **10** публикации в индексирани и реферирани научни издания с импакт фактор и импакт ранг. Средно на един хабилитиран преподавател за периода на самооценка се падат по **8,8 публикации**. Относителният дял на публикациите на хабилитираните преподаватели в издания с импакт фактор и импакт ранг е **17,54%**. Наблюдава се положителна тенденцията в публикационната дейност, както и траен стремеж за увеличаване на дела на публикациите в научни издания с импакт фактор и импакт ранг.

Тенденция към увеличаване се наблюдава и по отношения на броя на цитиранията на публикации на членове на екипа на катедрата. За целия период на самооценка са установени **230 цитирания** в страната и чужбина, като **7** са в издания с импакт фактор и импакт ранг, като средно се падат по **20,91 цитирания** на преподавател. Отчетени са средно **1,17 цитирания** на един преподавател в издания с импакт фактор и импакт ранг.

Общият брой участия в проекти на хабилитираните преподаватели от катедра „Национална и регионална сигурност“ в периода 2016-2022 г. е **18**, в т.ч. участия във **вътрешни проекти – 3, в национални проекти – 8** и в **международни проекти – 7**. Средният брой участия на един хабилитиран преподавател общо за периода 2016-2022 г. е **3**.

Данните за научноизследователската дейност на хабилитираните преподаватели, осигуряваща обучението по ДП програма, са обобщени в Таблица 1.

Таблица 1. Научноизследователска дейност на хабилитираните преподаватели в ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ (2016-2022 г.)

Преподаватели, бр.	Публикации, бр.	Цитирания в издания	Участия в научни проекти, бр.
--------------------	-----------------	---------------------	-------------------------------

	В издания с импакт фактор или импакт ранг	В издания без импакт фактор или импакт ранг	Общо	с импакт фактор или импакт ранг, бр.	Национални	Международни	Вътрешно-институционални	Общо
Хабилитирани преподаватели с квалификация по ДП								
	6	10	43	53	7	8	7	3

5.2.2 Научноизследователска дейност на докторантите в ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“.

Предоставените данни за научноизследователската дейност на докторантите са обобщени в Таблица 2.

Таблица 2. Научноизследователска дейност на докторантите в ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ (2016-2022 г.)

Обучавани докторанти, бр.	Публикации, бр.			Участия в научни проекти, бр.			Участия в научни форуми, бр.		
	В издания с импакт фактор или импакт ранг	В издания без импакт фактор или импакт ранг	Общо	Национални	Международни	Вътрешно-институционални	Национални	Международни	Вътрешно-институционални
66	8	143	151	2	12	24	76	11	3

ПК констатира висок брой публикации на докторантите в ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“. Посочените **151** научни публикации за периода 2016-2022 г. на обучаваните за периода 66 на брой докторанти обуславят сериозна публикационна активност. Положителен е фактът, че по-голямата част от публикациите са статии и доклади, като **8** от тях са в издания с импакт фактор или ранг в световните бази данни. Броят на докторантските участия в научноизследователски проекти е значителен – 38, което средно прави по 0,6 участия на един обучаван докторант за периода. Общият брой участия в научни форуми на докторантите е 90 или средно 1,36 броя участия на докторантите от ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ в научни форуми (в страната и в чужбина). Най-малък е броят участия във вътрешно-институционални научни форуми.

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 5.2.:

По 5.2.1. Хабилитираният преподавателски състав осъществява активна научноизследователска дейност, както и има добра видимост в научните среди, доказвано от високия брой публикации в издания с импакт фактор и импакт ранг и високия брой цитирания. Относителният дял на публикациите на хабилитираните преподаватели в издания с импакт фактор и импакт ранг е 17,54%. Отчетени са средно 1,17 цитирания на един преподавател в издания с импакт фактор и импакт ранг. Активно е и участието на хабилитирания състав в научни проекти, като за периода 2016-2022 г. 44,4% от проектите са национални, а 38,9% – международни.

По 5.2.2. Докторантите в ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ показват сериозна публикационна активност и участие в научноизследователски проекти. За периода 2016-2022 г. са отчетени 151 публикации, от които 8 са в издания с импакт фактор или импакт ранг в световните бази данни. Положителен е фактът, че публикациите са статии и доклади. Докторантите от ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ показват и активна проектна дейност, като за оценявания период те са участвали в общо 38 проекта, 31,6% от които са международни, а 5,3% – национални. Активно участие на докторантите по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ се отчита и по отношение на участието им в научни форуми, където с приоритет се отличават тези с национален характер (84,4%).

СТАНДАРТ 6 „УЧЕБНИ РЕСУРСИ И ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ“ И СЪОТВЕТСТВАЩИТЕ МУ КРИТЕРИИ

Критерий 6.1. Висшето училище или научната организация развива материално-техническа и информационна база, необходима за учебно преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортна дейности.

6.1.1. УНСС разполага с необходимия капацитет от аудитории, кабинети, лаборатории, библиотечни места и др., създаващи академичен комфорт за работа на докторантите.

УНСС осигурява и развива материално-техническа и информационна база, необходима за учебно-преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортната дейност, както и подходяща среда за задочно обучение на докторантите. Непрекъснатата поддръжка и усъвършенстването на материално-техническата база за обучение и изследователска дейност е съществен инструмент за реализацията на Стратегията на УНСС за ускорено повишаване на качеството на образователната и изследователската дейност.

УНСС разполага с две нови конферентни зали, които отговарят на съвременните изисквания към този тип съоръжения. Аула "Максима" е оборудвана с модерна техника за провеждане на престижни академични национални и международни прояви. В зала "Тържествена" се провеждат церемониите по официалното връчване на дипломите на завършилите студенти. УНСС разполага с модерен Издателски комплекс, в който се издават учебници, учебни помагала, монографии, сборници с резултати от научни проекти, разработени от преподавателите в университета по линия на НИД. Комплексът разполага с най-доброто и модерно оборудване за дигитален печат в България.

В отговор на пандемията от COVID-19 и въведеното извънредно положение в страната през март 2020 г. учебният процес в УНСС преминава изцяло в онлайн режим. За целта много успешно се използва приложението MS Teams. Всички процеси и дейности в университета продължават да функционират нормално.

За НИД в областта на отбраната и сигурността не се изисква специализирана материална база и оборудване, различни от същите за осигуряване на обучението в разглежданата област. В тази връзка, материалното осигуряване на научноизследователската дейност, в рамките на специалността в по-голямата си част е идентично с това на учебния процес по нея.

За нуждите на своето обучение и изследвания докторантите към катедра “Национална и регионална сигурност” използват на общо основание, както университетската материална и информационна база, така и тази формирана в рамките на катедрата, състояща се от 23 компютъра, 5 принтера, 3 мултифункционални устройства, 3 мултимедийни проектора, 2 екрани, 1 скенер, 2 сървъра, 9 мобилни компютри, 1 факс, 1 дигитален диктофон. Всеки докторант разполага с работно място оборудвано с компютър, достъп до високоскоростен Интернет. Катедра „Национална и регионална сигурност“ разполага с 8 преподавателски

кабинета, с обща площ 167.5 кв.м. Във всеки преподавателски кабинет има компютърни места за самостоятелна работа.

Всяко работно място е оборудвано с достъп до Интернет и необходимия за работа на докторантите базов софтуер. При необходимост от специфични софтуерни приложения, катедрата съдейства на докторантите за тяхното придобиване и инсталиране.

Катедра „Национална и регионална сигурност” има лиценз на обучаваща организация (Education License) за системата Гугъл приложения (G Suite). Системата включва електронна поща, календар, система за управление и споделяне на документи, възможност за личен сайт на всеки потребител, пощенски списъци, аудио връзка и др. Всеки докторант разполага с индивидуална електронна поща към домейн e-dnrs.org чрез системата G Suite, предоставена от катедрата. Чрез достъпа до електронната си поща всеки докторант има достъп до списък с контакти на всички останали членове на катедрата, докторанти и студенти.

6.1.2. Осигурено е провеждането на експерименти, практики, творчески командировки и др. дейности, необходими за подготовката на дисертационните трудове.

Провеждането на практики и други творчески дейности се поддържа от установени 2 звена на УНСС: Междуниверситетския център за развитие на кариерата (МЦРК) (<http://iccd.unwe.bg/>) и Специализираното звено за практическо обучение в рамките на МЦРК (<http://szpo.unwe.bg/>).

Докторантите към катедрата са осъществили мобилност в рамките на различни проекти, в т.ч.: BG05M2OP001-2.009-0012 „Повишаването на изследователския потенциал на УНСС и подобряването на условията за провеждане на научни изследвания – инвестиция с много измерения“, финансиран по схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05M2OP001-2.009 „Подкрепа за развитието на докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени - Фаза 1“ по Оперативна програма “Наука и образование за интелигентен растеж“ чрез Главна дирекция “Структурни фондове и международни образователни програми” при Министерство на образованието и науката с бенефициент – УНСС. Посетени са Икономическия университет в Братислава, Словакия, Университета „Аристотел“ в Солун, Гърция, Яшки университет „Александру Йоан Куза“, Яш, Румъния.

От голямо значение за обучението и развитието на редовните докторанти към катедра „Национална и регионална сигурност“ е изграждането на зала за видео конференции, която позволява бърз и практически неограничен достъп до всички големи университети.

Всеки докторант и студент има достъп чрез своя профил в УНСС и до общо-университетския лиценз на MS Office 365 и съответно до неговите ресурси – календар, екипи (Teams), офис пакет и други веб приложения за комуникация и работа в екип.

6.1.3. Осигурен е достъп на докторантите до съответни научни издания и бази данни.

Библиотеката на УНСС е разположена на площ от 2200 кв. м, със седем книгохранилища, две читални зали със 160 седящи места, три компютърни читални със 160 автоматизирани читателски места, справочно-библиографски отдел, зала за свободен достъп, ксерокс, скенер, университетски архив и музейна сбирка на УНСС. Притежаваният библиотечен фонд е 546 768 тома литература – книги, периодични издания, научни разработки, дарените лични библиотеки на акад. Евгени Матеев, проф. Христо Калигоров, проф. Коста Пергелов, проф. Лалю Радулов, проф. Петър Шапкарев. През периода са закупени 26 956 тома книги. От новонабавената литература най-много томове са на български език, след това на английски, руски и други езици

Катедра „Национална и регионална сигурност” разполага с над 200 тома специализирана в сферата на обучение на докторантите литература, до която те имат пълен достъп. Благодарение на изградените колегиални отношения между щатния преподавателски състав на катедрата и докторантите към нея, последните могат да ползват и трудове, статии и бази от

данни от личния архив на научно-преподавателския състав на катедрата. От библиотеката и от всеки един компютър от мрежата на УНСС докторантите имат свободен достъп до базите данни с научна литература на EBSCO (Academic Search Full Text International и Business Source Elite), Current Contents Connect, ISI Web of Knowledge, Scopus' ARTS & HUMANITIES, ProQuest Central и Science Direct.

6.1.4. УНСС стимулира научноизследователската дейност и творческата активност на докторантите, вкл. публикуването на техните резултати в реномирани международни издания.

Една от основните форми за участие на студентите и докторантите в научноизследователската дейност на университета е включването им в екипите за разработване на университетски научноизследователски проекти и научни прояви, финансирани от целевата субсидия за НИД на УНСС. Тази форма създава отлични предпоставки за приобщаване на студентите и докторантите към изследователската дейност, осъществявана от катедри, научни центрове и институти.

Докторантите от катедра „Национална и регионална сигурност“ вземат активно участие в различни университетски, национални и международни научни форуми. Общият брой участие на докторантите в научни форуми за периода на акредитация е **90**, в т.ч. в **79** страната и **11** в чужбина.

Публикационната активност на докторантите показва тенденция към увеличаване. През разглеждания период общия брой на докторантските публикации е **143**, в т.ч. **109** в страната и **19** в чужбина. Публикациите в издания с импакт фактор и импакт ранг са **8**. Средно на докторант се падат по **2,13** публикации.

Докторантите, обучаващи се по научна специалност „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ имат възможност да публикуват разработките си университетските научни издания, в т.ч. сп. „Икономически и социални алтернативи“ (ISSN (print): 1314 6556 ISSN (online): 2534-8965) и сп. “Economic Alternatives” (ISSN (print): 1312-7462 ISSN (online): 2367-9409), което излиза на английски език.

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 6:

По 6.1.1. УНСС разполага с много добра материална и информационна база, осигуряваща високо качество на обучението и научноизследователската дейност на докторанти, в т.ч. аудитории и работни места, компютри и специализирани зали, библиотечен фонд, достъп до електронни информационни ресурси и бази данни и др. Тези ресурси са на разположение и се използват и от докторантите по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“.

По 6.1.2. УНСС разполага с материална база на високо съвременно ниво и предоставя на докторантите, вкл. и по „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“, възможности за осъществяване на спортни дейности и участие в културни мероприятия.

По 6.1.3. В университета се провежда политика за стимулиране на научната и творческа дейност на докторантите и за публикуване на техните резултати в реномирани издания. В унисон с тази политика, докторантите по „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ провеждат научни изследвания и реализират публикации в реномирани научни издания.

По 6.1.4. Резултатите от научните изследвания на докторантите се представят на конференции, организирани от УНСС, участието, в които е бесплатно за докторанти към университета. Представените разработки се публикуват в издания с присъден ISBN и в реферирани и индексирани бази данни.

СТАНДАРТ 7 „УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА“

Критерий 7.1. Висшето училище или научната организация имат изградена организация за управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите.

7.1.1. Събирана и анализирана информация за: дейността на вътрешните структури за разработването и прилагането на политиката за осигуряване на качеството, в които взимат участие и външни заинтересовани страни; осъществяваните процедури за одобряване и обновяване на учебната документация на докторската програма; развитието и успеваемостта на докторантите; удовлетвореността на докторантите от качеството на обучение; учебните ресурси и наличната подкрепа за докторантите; кариерното развитие на завършилите докторанти.

В УНСС има собствена система за управление на съдържанието (Content Management System). Чрез нея е реализирана структура от сайтове, обслужващи различни нива от организационната структура на университета, която включва: главен сайт и сайтове с информация за прием на докторанти (<https://www.unwe.bg/bg/>); сайтове на факултети, вкл. на факултет „Икономика на инфраструктурата“; сайтове на катедри, вкл. катедра „Национална и регионална сигурност“ (<http://departments.unwe.bg/dnrs>); сайтове на научноизследователски центрове, вкл. Центърът за стратегически изследвания в отбраната и сигурността (ЦСИОС) (<https://www.unwe.bg/bg/structure/render/36>), Център за подкрепа на ядрената сигурност (ЦПЯС) (<https://www.unwe.bg/bg/structure/render/421>), Научноизследователски център за намаляване на риска при бедствия (НЦНРБ) (<https://www.unwe.bg/bg/structure/render/436>), Център за изследване на институционалната промяна (ЦИИП) (<https://www.unwe.bg/bg/structure/render/484>); сайтове на научни прояви (конференции), вкл. и на тези организирани от катедра „Национална и регионална сигурност“.

Катедра „Национална и регионална сигурност“ е разработила и поддържа повече от десет години собствен интернет сайт (<https://www.e-dnrs.org/>), където ежеседмично се публикуват актуални новини от живота на катедрата, в т.ч. такива касаещи работата на докторантите. Катедра „Национална и регионална сигурност“ поддържа своя страница във Facebook <https://www.facebook.com-Катедра-Национална-и-регионална-сигурност-УНСС-235047166519829/>, на която се публикува актуална информация за събитията в катедрата. Част от постовете, имат отношение към докторантите, тяхното обучение и изследователска работа.

Публична информация за научно-изследователски и творчески постижения на преподаватели и докторанти към катедра „Национална и регионална сигурност“ се предоставя още чрез: „Вестник на УНСС“ (<http://economist.unwe.bg/>); публикуване на информация в електронни и печатни медии; социални мрежи; алумни организации. Информация за значими постижения и участия в престижни форуми на преподаватели и студенти се публикува на главния сайт на университета (в част „Събития“). Всеки преподавател има възможност в личния си блог да публикува информация за свои публикации, участия в научни форуми, научни интереси. Всички блогове са публични и с достъпни от основния сайт на преподавателя и чрез търсене по името на преподавателя.

7.1.2. Периодично се обсъжда и огласява публично ефективността на резултатите, свързани с управлението на качеството на обучението и потребностите от промяна

За периода на оценяване в УНСС се осъществяват разнообразни дейности, представляващи целенасочено усъвършенстване на практическото обучение на докторантите, което е фактор за тяхната успешна професионална реализация чрез: кръгли маси, конференции и тематични срещи, свързани с практическото обучение; срещи с работодатели; специализирани изследвания на научни центрове в УНСС; анкетни проучвания сред работодатели. Защитилите докторанти продължават да поддържат контакт с екипа на катедра „Национална и регионална сигурност“. Канят се да проведат семинари, лекции или публични-

лекции пред студентите, обучавани в бакалавърската и магистърските програми на катедрата. При възможност успешните защитилите докторанти по научна специалност „Икономика и управление (отбрана и сигурност“) продължават своята академична дейност като преподаватели и изследователи в УНСС, други университети или научни организации. През периода 2016-2022 г. **един** успешно защитил докторант продължава своята академична кариера.

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 7:

По 7.1.1. *В съответствие с установената в УНСС практика при обсъждане на документация по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ на заседания на катедра „Национална и регионална сигурност“ участват докторанти и практики. Изградени са работещи практики по събиране и анализиране на информация за налични ресурси в подкрепа на обучението на докторантите и тяхното кариерно развитие, достъпни за всички докторанти в университета. На база разработени процедури се одобрява, наблюдава и обновява учебната документация за докторски програми. Учебната документация се актуализира периодично във връзка с динамиката на научната област и професионалните направления.*

По 7.1.2. *УНСС ползва системно информация от проучвания на мнението и препоръките на потребителите на кадри при предприемане на мерки и действия за подобряване обучението на докторантите и успешната им професионална реализация. В тази връзка се провеждат анкетни проучвания сред работодатели във връзка с удовлетвореността им от подготовката на защитилите докторанти, както и регулярно се проучва мнението на докторантите.*

СТАНДАРТ 8 „ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНОСТТА“

Критерий 8.1. Висшето училище или научната организация публикува информация за: приети документи и учебна документация на докторската програма; решения и резултати от одити, свързани с качеството на обучение на докторантите и на академичния състав; проведени университетски форуми с участието на докторанти.

8.1.1. УНСС осигурява процедури и практика за устойчиво публикуване на информация за възможностите и постиженията при изследванията в областта на докторската програма.

Актуалната информация за образователна дейност, свързана с предстоящи действия, които докторантите трябва да предприемат, както и предстоящи дейности, свързани с тяхното обучение, се публикува на Главния сайт на университета под формата на: основни правилници за дейността и учебната работа в университета; предстоящи административни дейности, които трябва да бъдат извършени от докторантите; в секция „Предстоящо“ (<http://www.unwe.bg/bg/events>) и в специална част на главната страница своевременно се публикува информация за важни предстоящи дейности от образователния процес; график на учебния процес, срокове за провеждане на задължителните университетски курсове и дати за провеждане на изпити; други документи, свързани с обучението и дипломирането на докторанти.

8.1.2. Информация относно програмите за мобилност на докторантите.

Налице е специална секция в сайта на УНСС за популяризиране на възможностите за академична мобилност, водеща място сред които има програма „Еразъм+“. Своевременно се публикува информация за предстоящите събития, класирането на одобрените за участие в програмата, както и се представя актуална информация за участие в конкурси и по други международни програми за обмен на студенти, докторанти и преподаватели. Организират се

информационни срещи със студенти и докторанти. Традиция е на катедрено и факултетно ниво да се представят накратко резултатите от реализираните мобилности на персонал. За разпространение на резултатите от програмата и оценка на въздействието ѝ се организират различни прояви, в т.ч. кръгла маса-дискусия, информационни срещи и др. на тема „Програма Еразъм+ за мобилност на преподаватели и административен персонал с цел преподаване и обучение. Материали от тези прояви се качват на сайта на УНСС (рубрика “Мобилност“).

През отчетния период преподавател от катедра „Национална и регионална сигурност“ е участвал в **две изходящи** мобилности по „Еразъм+“. Същият е бил инициатор за подписване на споразумение за обмен на преподаватели в рамките на програмата между УНСС, София и Университет „Алдо Моро“, Бари, Италия.

8.1.3. Представяне на иновационните резултати по докторската програма пред по-широки и авторитетни международни форуми у нас и в чужбина.

За популяризиране на научноизследователската дейност на докторантите от ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ се използват създадените в УНСС канали, водещо място сред които има официалния сайт на университета, а именно: подсайтовете на научните издания на УНСС (сп. „Икономически и социални алтернативи“, Международно научно списание „Economic Alternatives“, Научни трудове и Годишник на УНСС), където се осигурява пълнотекстов достъп до съответните статии и студии; информация за значими постижения, участия в престижни форуми на преподаватели и студенти в основния сайт на университета в част „Събития“; публикуване на информация на личните блогове на преподавателите; катедрените и факултетните сайтове в се публикува информация за постижения на докторантите. Катедра „Национална и регионална сигурност“ е разработила и поддържа собствен интернет сайт - <https://www.e-dnrs.org/>, където ежеседмично се публикуват актуална информация от живота на катедрата, в т.ч. такива касаеща работата на докторантите и техните постижения. Успоредно с това тази информация се споделя във Facebook страницата на катедрата. Важно място за популяризиране на резултатите от работата на докторантите има традиционната за УНСС Годишна научна сесия, където се представят основните резултати от научни проекти (вкл. международни).

Докторантите към катедра „Национална и регионална сигурност“ имат и допълнителна възможност да публикуват статии по темата на своите дисертационни трудове и във факултетното списание „Инфраструктура и комуникации“, създадено през 2010 г. като списание, в което да се публикуват предимно разработки на докторанти и млади учени от факултета (<http://faculties.unwe.bg/infrastructure/bg/pages/12833/научно-списание.html>).

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 8:

По 8.1.1. УНСС осигурява публичност и прозрачност на информацията относно всеки един аспект на докторантурата и научноизследователската дейност се публикува на официалния уеб-сайт на университета и е със свободен достъп за всички заинтересовани лица. Установени са подходящи форми за публикуване на научните разработки на докторантите в университетските научни издания, а също и за популяризиране на резултатите от тяхната научна дейност. Докторантите от ДП „Икономика и управление“ използват активно тези възможности. УНСС, факултет „Икономика на инфраструктурата“ и катедра „Национална и регионална сигурност“ организират научни събития за популяризиране на научните изследвания на докторантите, вкл. научни конференции, в които докторантите по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ участват с доклади.

По 8.1.2. УНСС предоставя широки възможности на своите докторанти за осъществяване на обучение в чуждестранни висши училища по програми за обмен и международни проекти, което позволява на младите изследователи да разширяват своя мироглед, да обменят идеи и интеркултурен опит. Уебсайтът на университета представя подробна информация за

международната дейност, свързана със сътрудничество с чуждестранни университети (в т.ч. „Еразъм+“, СЕЕРУС) и обмен на студенти и докторанти.

По 8.1.3. *Докторантите, обучаващи се по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“, активно представят своите изследователски приноси в авторитетни научни форуми, основно чрез участие в научни и научно-практически конференции.*

СТАНДАРТ 9 ТЕКУЩ МОНИТОРИНГ И ПЕРИОДИЧЕН ПРЕГЛЕД НА ПРОГРАМИТЕ

Критерий 9.1. Регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на докторските програми, съобразно еволюцията на научните знания, изследвания и технологии.

9.1.1. УНСС осигурява редовен мониторинг, периодичен преглед и своевременно осъвременяване на докторските програми.

В УНСС действа и се развива система за управление и мониторинг на качеството на образователния процес. Системата от дейности по осигуряване на съответствието на учебните програми на икономическите и социалните потребности на обществото и бизнеса е основа за високата конкурентоспособност на образователния продукт на УНСС по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“. Разработени, приети и огласени са правила за преглед на учебните програми. Балансираната политика на нововъведения се реализира чрез вътрешно нормативно регламентиране на изискванията за: иновационни резултати при финансиране на НИД; обновяване на учебните програми в съответствие с икономическите и социалните тенденции у нас и в международен план; постоянен вътрешен контрол. Културата на нововъведения е видима чрез непрекъснато осъвременяване на формите и методите на обучение; регулярно актуализиране на учебното съдържание в съответствие с най-новите тенденции; допълнителна управленска, експертна и консултантска дейност на преподавателския състав в международни и национални институции, организации и бизнес структури. Прилагат се съвременни форми и методи на обучение като: майсторски класове и изнесено обучение в бизнес среда.

9.1.2. УНСС осигурява процедури и практики при планирането и изпълнението на дейностите по повишаване на ефективността на докторските програми.

Провежда се редовен мониторинг, преглед и ревизия на учебните планове и програми по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ за оценка на: съдържанието на учебните програми в съответствие с най-новите изследвания по дадена дисциплина; променящите се потребности на обществото; натовареността, развитието и завършването на студентите и докторантите; ефективността на процедурите за оценяване на докторантските разработки; очакванията, потребностите и удовлетвореността на докторантите по отношение на програмите; средата на обучение; услугите за подкрепа и пригодността на програмата за определени цели. В преразглеждането на учебните програми участват докторанти и другите заинтересовани страни. На база анализ на събраната информация програмите се актуализират и ревизираните параметри се публикуват в сайта на УНСС.

Налице са разписани ясни правила за планиране и контрол върху изпълнението на плана от докторантите в ПУД на УНСС. Планирането на докторантските дейности се извършва при зачисляване на докторанта, а контролът върху изпълнението на докторантския план се извършва според чл.89, ал.1 от ПУД на УНСС от Факултетния съвет в края на всяка академична година след атестиране в катедрата. Съгласно чл.90, ал.1 от ПУД на УНСС освен годишното отчитане по предходния член редовните докторанти отчитат своята работа и в края на всяко тримесечие, като представят пред ръководителя на катедрата отчет за изпълнението на индивидуалния си учебен план, изготвен по единен за УНСС образец. В рамките на процедурата по атестиране, докторантите докладват резултатите от своята изследователска

дейност. На основание на този доклад научният ръководител предлага на КС: актуализация на индивидуалния учебен план на докторанта за следващата академична година; препоръки за по-нататъшното изпълнение на докторантурата, като при необходимост препоръчва конкретизация на темата и/или смяна на научния ръководител.

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 9:

По 9.1.1. *В УНСС се осъществяват регулярен мониторинг и осъвременяване на учебната документация на докторските програми, като се отразяват достиженията в съответната научна област и динамиката в обществените потребности. Участие вземат преподаватели, представители на практиката и докторанти. В съответствие с установената практика, по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ ежегодно се актуализира тематичната програма. През м. април 2019 г. е направена частична актуализация на учебните програми.*

По 9.1.2. *Катедра „Национална и регионална сигурност“ се придържа към установената от СУК нормативна база при създаване, актуализиране на документацията по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“. В Съответствие със създадената нормативна уредба, регламентираща ангажимента на преподаватели, докторанти и практики в мониторинга, прегледа и ревизията на докторските програми, в обсъжданията по ДП „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ активно участие вземат и трите заинтересовани страни. Актуализираната учебна документация на ДП подлежи на поетапно обсъждане и оценка от КС на катедра „Национална и регионална сигурност“, ФКООПО, ФС и АС, като по този начин се проследява изпълнението на препоръките за нейното усъвършенстване.*

СТАНДАРТ 10 ЦИКЛИЧНО ВЪНШНО ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

Критерий 10.1. **Висшето училище или научната организация осъществяват планирани дейности за самооценяване и външни оценки на докторските програми.**

101.1. **УНСС циклично преминава през външно осигуряване на качеството, вкл. и на докторските програми в съответствие с ESG.**

В УНСС е внедрена СУК със заповед на ректора от 10.05.2005 г., която през юни 2020 г. успешно преминава през ресертификационен одит от международната сертифицираща организация NQA, потвърждаващ нейната ефективност и съответствие с изискванията на международния стандарт ISO 9001:2015 към момента. Системата обхваща провеждането на обучение във всички степени и форми на висше и продължаващо образование; управление и поддържане на качеството на обучение, на академичния състав и на научноизследователската дейност. За създаване, поддържане и усъвършенстване на СУК, в УНСС са изградени вътрешни структури: Съвет по качеството с председател зам.-ректора по учебната дейност, както и Комисии за осигуряване и оценяване на качеството (КООК) на ниво университет и във всеки факултет. Ежегодно в УНСС се провеждат един или два вътрешни одита на СУК във всички факултети и административни звена на университета. В края на всяка учебна година се провежда Преглед от ръководството за функционирането на системата и възможностите за нейното усъвършенстване. АС на УНСС ежегодно приема и доклад за функционирането на вътрешната система за оценяване и поддържане на качеството на обучението и на академичния състав на УНСС, като се акцентира и върху специфичните за професионалните направления цели по качеството и тяхното реализиране. Последната версия на СУК на УНСС е разработена и приета през м. ноември 2016 г. (ISO 9001:2015).

През периода 2016-2022 г. са проведени **седем вътрешни одита**, които са установили пет зони за подобрене и са отправили едно искане за коригиращо/превантивно действие. Извършени са и **шест външни независими контролни одита**, от които **четири** – контролни и **два** – ресертификационни (през 2017 и 2020 г.). Последният ресертификационен одит,

проведен от NQA Bulgaria, не идентифицира несъответствия и потвърждава, че управленските, основните и спомагателните процеси функционират ефективно, а СУК и процесите са ресурсно обезпечени.

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 10:

По 10.1.1. В УНСС функционира сертифицирана система за управление на качеството (СУК), съгласно изискванията на стандарт БДС EN ISO 9001:2015, която подлежи ежегодно на планирани проверки от външни агенции, признати на национално и международно ниво (Intertek), чрез набор от контролни и ресертификационни одити.

IV. СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ НА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ (ОТБРАНА И СИГУРНОСТ) ОТ ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 3.8 „ИКОНОМИКА“, ОБЛАСТ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ 3. СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И ПРАВНИ НАУКИ В УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО (УНСС), СОФИЯ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
Висок брой участия на преподаватели в проекти – средно 10,82 участия на един преподавател	Висок брой на прекъснали (31) и отчислени без право на защита (3) или общо - 34.
Сравнително висок брой публикации на докторанти, в т.ч. 8 в издания с импакт фактор или ранг, както и висок брой участия на докторанти в научни форуми (средно 1.36 броя на докторант)	Налице са 6 мобилности на докторанти по други международни проекти, но липсва реализирана мобилност по програма Еразъм +

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На база констатациите за резултатите от извършеното оценяване ПКЧНУ предлага на Акредитационния съвет да даде акредитация на докторска програма „Икономика и управление (Отбрана и сигурност) от професионално направление 3.8 „Икономика“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки в Университет за национално и световно стопанство (УНСС), София

VI. ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРЕПОРЪКИ

1. Да се предприемат мерки за намаляване броя на прекъсналите докторанти
Срок: постоянен
2. Да се стимулират докторантите да реализират академична мобилност и по програма Еразъм+.
Срок: постоянен

**Председател на ПКЧНУ:
(Проф. д-р Галина Младенова)**

ПРИЛОЖЕНИЯ:

Таблица 1. Преподаватели на ОТД (само от обучаващото звено) осигуряващи обучението по докторската програма „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“, по години от периода на акредитация, 2016-2022 г.

Показател	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Преподаватели на първи ОТД							
1. Хабилютирани лица (бр.), вкл:	4	4	5	6	6	6	6
1.1. Професори (бр.)	1	1	2	1	1	1	1
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	9,1%	9,1%	16,7%	9,1%	9,1%	9,1%	9,1%
1.2. Доценти (бр.)	3	3	3	5	5	5	5
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	27,3%	27,3%	25%	45,4%	45,4%	45,4%	45,4%
2. Нехабилютирани (бр.), вкл:	7	7	7	5	5	5	5
2.1. Гл. асисенти	4	4	6	4	4	5	5
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	36,4%	36,4%	50%	36,4%	36,4%	45,5%	45,5%
2.2. Асисент, в т.ч: с ОНС „доктор”	3	3	1	1	1	0	0
	3	3	1	1	1	0	0
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	27,3%	27,3%	8,3%	9,1	9,1%	0%	0%
2.3. Старши преподаватели	0	0	0	0	0	0	0
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	0	0	0	0	0	0	0
2.4. Преподаватели	0	0	0	0	0	0	0
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	0	0	0	0	0	0	0
Общ брой на преподавателите на първи ОТД:	11	11	12	11	11	11	11
Преподаватели на втори ОТД	0	0	0	0	0	0	0

Таблица 2. Публикации и цитирания на преподавателите на ПЪРВИ ОТД по проблематиката на докторска програма „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ по календарни години през акредитационния период 2016-2022 г. (само от обучаващото звено) (брой)

Показатели	Години							Общо
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
1. Публикации в страната – общо,	18	29	24	40	7	18	9	145
(средно на един преподавател)	1,63	2,64	2,18	3,64	0,64	1,63	0,82	X
от тях: монографии	1	8	1	9	2	4	0	25
студии	0	0	0	2	0	2	1	5
статии	4	7	8	13	2	2	3	39
научни доклади	13	13	14	16	2	2	5	65
учебници и учебни помагала	0	1	1	0	1	8	0	11
2. Публикации в чужбина – общо,	3	3	5	1	4	3	0	19

<i>(средно на един преподавател)</i>	0,27	0,27	0,42	0,09	0,36	0,27	0	<i>X</i>
от тях: монографии	0	0	0	0	0	0	0	0
студии	0	0	0	0	0	1	0	1
статии	1	1	2	0	4	2	0	10
научни доклади	2	2	3	1	0	0	0	8
3. Публикации в реферирани и индексирани научни издания	8	8	9	17	9	11	1	63
<i>(средно на един преподавател)</i>	0,73	0,73	0,75	1,55	0,82	1	0,09	<i>X</i>
4. Публикации в научни издания с импакт фактор и импакт ранг	0	1	1	6	0	0	2	10
<i>(средно на един преподавател)</i>	0,00	0,09	0,08	0,55	0,00	0,00	0,18	<i>X</i>
5. Цитирания в научни издания в страната и чужбина – общо	45	38	57	37	24	16	13	230
<i>(средно на един преподавател)</i>	4,09	3,45	4,75	3,36	2,18	1,45	1,18	<i>X</i>
в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг (в SCOPUS и Web of Science)	0	0	0	3	0	3	0	6
<i>(средно на един преподавател)</i>	0,00	0,00	0,00	0,27	0,00	0,27	0,00	<i>X</i>